

30. J. I. Kraszewski do Wł. Mickiewicza 8 IV 1866 Rkp. BJ 13133 k. 32-33.

[Tłumaczenie:]

[k. 32r] Drezno, 8 kwietnia 1866

Jestem zachwycony, że moja korespondencja przypada Panu do gustu. Jeśli rzeczywiście mogą być Panu w czymkolwiek pomocny, proszę mną dysponować.

Dzisiaj spróbuję rzeczowo odpowiedzieć na Pański ostatni list.

Orgelbrand¹ z Warszawy nie chce niczego w komis, a nawet żąda, by mu Pan natychmiast płacił za książki, które Pan u niego zamówił. Odpowiedziałem mu więc dzisiaj, że nie nawiązujemy współpracy na tak niekorzystnych warunkach. Ponieważ ma Pan przedstawiciela w Warszawie, bowiem Michał Glücksberg² się zgadza, wystarczy, że poprosi Pan Glücksberga o książki opublikowane przez Orgelbranda, które będą Panu potrzebne, a on je Panu prześle. Zyska Pan na tym, płacąc raz na trzy miesiące, zamiast, tak jak chce Orgelbrand, natychmiast po dostarczeniu przez niego książek.

Napisałem do Sennewalda³, Wolffa i Gebethnera⁴. Proszę napisać bezpośrednio do Michała Glücksberga jako J.-B. Vasseur⁵ i powołać się na mnie. Mam nadzieję, że sprawy się ułożą. Piszę dzisiaj do Lipska, do Friedricha Hoffmeistera⁶. Jeśli zgodzi się być przedstawicielem Pańskiej księgarni w Niemczech, jest to człowiek pewny i będzie to doskonały pośrednik. Jeśli otrzymam od niego odpowiedź w ciągu dwóch dni, powiadomię Pana. Zaraz napiszę do hrabiego Tarnowskiego⁷ w sprawie jego obrazów. Zwróci się do Pana bezpośrednio. Jest to bardzo zacny człowiek i solidny w interesach. [k. 32v] Osobiście mogę napisać artykuł na temat własności w Polsce, jeśli da mi Pan czas na zebranie niezbędnych materiałów. Znam tę sprawę, niestety dzięki mojemu smutnemu doświadczeniu, ponieważ jestem zrujnowany przez nowe prawa czy raczej anarchię, która rządzi tam własnością.

Ale jeśli artykuł ma być dobrze napisany, potrzeba na to czasu.

¹ Orgelbrand – zob. list nr 9.

² Michał Glücksberg – zob. list nr 21.

³ Gustaw Karol Sennewald – zob. list nr 18.

⁴ Gebethner i Wolff – zob. list nr 8.

⁵ Pełna nazwa Księgarni Luksemburskiej brzmiała: Librairie du Luxembourg, J.-B. Vasseur et Cie. Éditeurs – zob. list nr 9.

⁶ Friedrich Hoffmeister – zob. list nr 28.

⁷ Tadeusz Antoni Franciszek Tarnowski (1818-1890) – syn Jana Feliksa Tarnowskiego (1777-1842) i kolekcjonerki oraz malarki Walerii ze Strojnowskich (1782-1849), właściciel Horochowa w powiecie łuckim; w tamtejszym pałacu na początku XIX w. znajdowała się kolekcja sztuki, która trafiła do pałacu Tarnowskich w Dzikowie.

Kazania przygodne Skargi⁸ są raczej trudno dostępne. Proszę nie kupować u Brockhousa⁹, ma on szalone ceny. Proszę napisać raczej do Lissnera, do Poznania¹⁰, aby postarał się znaleźć dla Pana jakiś egzemplarz. On też jest drogi, ale łatwiej się z nim porozumieć. W nowym katalogu Brockhousa można znaleźć ciekawe rzeczy, ale niesamowicie drogie.

Wszystkie Pańskie projekty wydawnicze dotyczące Polski są wspaniałe, jeśli weźmiemy pod uwagę ideę założycielską, ale czy są praktyczne pod względem handlowym...? Pan to wie lepiej niż ja. Od tej strony wszystko jest do zrobienia, gdyż Europa wcale nas nie zna.

Może Pan wymienić moje nazwisko wśród współpracowników „Revue”¹¹, ale tak jak Pan mówi, będę podpisywał moim nazwiskiem (przez wzgląd na moją rodzinę) jedynie artykuły literackie.

[k. 33r] Z niecierpliwością czekam na „Revue”, pierwszy numer jest ważny, ponieważ może przesądzić o jej przyszłości; pierwsze wrażenie często jest decydujące. Proszę się postarać, aby była bardziej słowiańska niż polska, i proszę nie stosować nadmiernie kolorów.

Jeśli będzie Pan przedrukowywał stare, ciekawe broszurki, proszę pamiętać, że najrzadziej spotykane są przechowywane w Sankt Petersburgu, w Bibliotece Załuskich¹². Można by zdobyć faksymile. Sądzę, że ma Pan tam jakieś znajomości.

Bronisław Zaleski¹³ pisze mi, że wydaje Pan *Żywile* Pańskiego ojca¹⁴. Znam ją. Jest również w „Tygodniku Wileńskim”¹⁵ najstarszy, pierwszy wierszowany utwór opublikowany przez Pańskiego dostojnego ojca – *Wieczór w mieście*¹⁶. Bardzo ciekawe jako pamiątka. Czy Pan to zna?

Czekam na wizytówki Księgarni.

Szczerze Panu oddany,

⁸ Piotr Skarga, *Kazania Przygodne y inne drobnieysze Prace: na dwie Części Rozdzielone*, w drukarni Akademickiej Soc. Jesu, Wilno 1738.

⁹ F.A. Brockhaus – zob. list nr 8.

¹⁰ Józef Lissner (1805-1862) – księgarz i antykwariusz w Poznaniu, prowadził również handel dziełami sztuki, po jego śmierci antykwariat przejął zięć, Marcin Kornefeld (1829-1896).

¹¹ „Revue du Monde” – zob. list nr 21.

¹² Biblioteka Załuskich – biblioteka ufundowana przez braci Józefa Andrzeja i Andrzeja Stanisława Załuskich w 1747 r. w Warszawie, została po powstaniu kościuszkowskim wywieziona do Rosji, gdzie stała się podstawą ufundowanej w 1814 r. w Petersburgu Cesarskiej Biblioteki Publicznej.

¹³ Bronisław Zaleski – zob. list nr 7.

¹⁴ *Żywila, légende lithuanienne*, par Adam Mickiewicz, texte et traduction en regard, par Ladislas Mickiewicz / *Żywila. Powiastka z dziejów litewskich*, przez Adama Mickiewicza, odszukana i wydana z tłumaczeniem francuskim przez Władysława Mickiewicza, ozdobiona ryciną [Bronisława Zaleskiego], Librairie du Luxembourg / Księgarnia Luksemburska, Paris/Paryż 1866.

¹⁵ „Tygodnik Wileński” – czasopismo naukowo-literackie założone w 1815 r. przez Joachima Lelewela.

¹⁶ Prawdopodobnie chodzi o wiersz „Zima miejska” opublikowany przez A. Mickiewicza w „Tygodniku Wileńskim”, nr 125, 1818.

Józef Ignacy Kraszewski

P.S. Moja korespondencja z polskimi księgarzami do tej pory niewiele przyniosła, ale jest dość kosztowna, ponieważ przesyłają mi odpowiedzi, nie opłaciwszy listów. Rachunek w sumie wynosi mniej więcej od 9 do 10 talarów. Piszę o tym jedynie po to, by Pan wiedział; boję się, aby Pana nadmiernie nie obciążać.

[wzdłuż k. 33r:] Jeśli nadarzy się okazja, by mi przesłać *Histoire de la caricature moderne* wydaną przez Amédée Pichota staraniem redakcji „Revue Britannique”¹⁷, będę Panu bardzo wdzięczny.

Czy ma Pan już (moje) *Kartki z podróży*¹⁸ wydane przez Sennewalda? Czy chce Pan dwa egzemplarze?

¹⁷ *Histoire de la caricature et du grotesque dans la littérature et dans l'art*, par Thomas Wright..., traduite avec l'approbation de l'auteur par Octave Sachot..., éditée par Amédée Pichot, précédée d'une notice de l'éditeur et illustrée de... gravures... dessinées... par F. W. Fairholt, au bureau de la „Revue britannique”, Paris 1867.

¹⁸ *Kartki z podróży* – zob. list nr 21.